

«Συνάντηση Αντρών», απόσπασμα από το μυθιστόρημα *Η μανία με την Ανοιξη* (Α' Ελληνικά Γράμματα 2006, Β' Τόπος 2009)

Υπήρχε μια ολόκληρη περιοχή του νησιού, αρκετά πυκνοκατοικημένη, απ' όσο καταλάβαινε τώρα ο Σανιδόπουλος καθώς την περιεργαζόταν μέσα από το αυτοκίνητο του φίλου του, την οποία δεν είχαν επισκεφτεί. Βρισκόταν μιάμιση περίπου ώρα μακριά, στο βορειοδυτικό, στο περισσότερο υπήνεμο μέρος του νησιού, διέθετε μεγαλύτερο λιμάνι από το επίγειο της Χώρας κι εδώ ήταν εγκατεστημένες οι κρατικές υπηρεσίες, η Διοίκηση της Αστυνομίας, το ανάπηρο Νοσοκομείο, το Ειρηνοδικείο, η Εφορία κ.λπ. Κοίταξε προσεκτικά το κτίριο της Αστυνομίας, ένα επιβλητικό νεοκλασικό κτίριο των αρχών του περασμένου αιώνα που σίγουρα θα είχε γνωρίσει καλύτερες μέρες. Χρειάζεται αναπαλαίωση, σκέφτηκε και χαμογέλασε ειρωνικά. Υπήρχαν εμφανή ίχνη από σφαίρες στους τοίχους – θυμήθηκε τότε τη διήγηση της Φλώρας για το δεύτερο αντάρτικο και τον Μπόγα και πρόσεξε ότι η θέση του κτιρίου, στην κορυφή ενός λοφίσκου δίπλα στο λιμάνι, ήταν ιδανική για να επιβλέπει κανείς, αφενός, τη θάλασσα και το απέναντι νησί, αφετέρου, τις αφίξεις από τον κεντρικό δρόμο.

Μόλις έφτασαν αναζήτησαν να καθίσουν επειγόντως κάπου, ήταν μεσημέρι και έκανε αποπνικτική ζέστη. Τους έπνιγε και η αίσθηση ότι βρίσκονταν σε άλλον τόπο. Ήταν φανερό. Εδώ το κλίμα ήταν διαφορετικό, ζούσε άλλος κόσμος. Ο Σανιδόπουλος αναγνώρισε αμέσως την τριτοκοσμική Ελλάδα: με τα ντυσίματα της μόδας, τις τηλεοράσεις ανοιχτές συνέχεια στις φτηνές καφετέριες, τα θλιβερά μπουζουκοειδή τραγούδια των φαγάδικων στη διαπασών, τις εκατοντάδες φάτσες των παραγοντίσκων του Δήμου και των συναφών επαγγελματιών (εφοριακοί και υπάλληλοι της πολεοδομίας, διευθυντές της τοπικής ΔΕΗ, του ΙΚΑ και του ΟΤΕ, γιατροί και δικηγόροι, συμβολαιογράφοι και φαρμακοποιοί, μεγαλέμποροι ιδιοκτήτες σούπερ μάρκετ και ρουμς του λετ) που συζητούσαν ανά τρεις, ανά πέντε, την επόμενη κομπίνα εξαπάτησης του Δημοσίου (και που παρκάρizαν σαν αδιάφοροι μονάρχες της Ουγκάντα τα γυαλιστερά αυτοκίνητα-σαλόνια τους στις απαγορευμένες θέσεις στάθμευσης) – έναν τόπο γεμάτο τουρίστες που δεν ήταν με τίποτε παραθεριστές και που εδώ δεν θα είχαν κανένα λόγο να διαμαρτυρηθούν για το ωράριο των καταστημάτων, αν και θα μπορούσαν θαυμάσια να παραπονεθούν για τα βρομερά σουβλάκι, moussaka, tzatziki, greek salad και τις δύσοσμες, ακάθαρτες τουαλέτες.

Κάθισαν σ' ένα καφενείο με καλή θέα στη θάλασσα. «Γιατί ήρθαμε εδώ;» παραπονέθηκε αμέσως ο Σανιδόπουλος που η απότομη αλλαγή του είχε προκαλέσει ένα αίσθημα δυσφορίας που γνώριζε από παλιά: όπως π.χ., όταν, πάνε είκοσι χρόνια, είχε επιστρέψει μισοτρελαμένος από τη Γαλλία στην Ελλάδα και, μόλις πάτησε στο αεροδρόμιο και το ταξί έκανε δυο τρία χιλιόμετρα μέσα από ατέλειωτες βιτρίνες κιτς υαλικών και αποθήκες-βιοτεχνίες-χαμόσπιτα, η Ελλάδα του ανθρωπάκου που γυαλίζει με ευλάβεια την Κυριακή το αυτοκίνητό του, σαν να κάνει γυμναστική ρουτίνας, ενώ μέσα του αγωνιά για την επόμενη δόση του δανείου, του έφερε κάτι σαν ναυτία.

«Μήπως και καταφέρουμε να μιλήσουμε λίγο πιο ήσυχα», απάντησε ελαφρώς πειραγμένος ο Παναγής, που, μπαίνοντας κατευθείαν στο θέμα, του μετέφερε όχι ακριβώς τον φόβο του γι' αυτό το ιδιόρρυθμο νησί (φόβο που, εξάλλου, αυτή τη στιγμή, δεν θα μπορούσε να τον στηρίξει σε πραγματικά γεγονότα) όσο την αγωνία του για την προσκόλλησή του στη Φλώρα. «Πεντάρα δεν δίνω για τα ερωτικά σου, με ξέρεις τόσα χρόνια, ποτέ δεν ανακατεύτηκα, μόνος σου μου είχες διηγηθεί τόσα πράγματα για την Αντίκλεια και τη Βιολέττα, μια χαρά, όμως εδώ, αυτή η γυναίκα έχει κάτι διαφορετικό, κάτι... που με τρομάζει».

Ο Σανιδόπουλος γύρισε και τον κοίταξε με συμπάθεια, του άρεσε που ο φίλος του ενδιαφερόταν πραγματικά γι' αυτόν, του χαμογέλασε λίγο περιπαιχτικά, σαν να χαμογελούσε σ' ένα φοβισμένο μικρό παιδί, αλλά αυτό κράτησε κάτι δευτερόλεπτα, ήταν απλώς μια εισαγωγή στο κυρίως θέμα, επειδή απότομα άλλαξε ύφος (προς το θυμωμένο) λέγοντας:

«Παναγή, άκουσε προσεκτικά τι θα σου πω: οι μισές και βάλε Ελληνίδες, σήμερα, είναι κότες, φέρονται σαν νεόπλουτες πουτάνες, είναι πουτάνες; αυτό το διεθνές υβρίδιο πουτάνας και Μπάρμπι. Οι άλλες μισές είναι ό,τι υπήρξαν πάντα οι περισσότερες: θλιβερές σύζυγοι που περιμένουν ανυπόμονα τον θάνατο του άντρα τους. Η Φλώρα δεν ανήκει σε καμιά από αυτές τις

κατηγορίες, ανήκει σε άλλη, σπανιότερη φυλή, τη δική μας, γι' αυτό μου αρέσει η συντροφιά της, καταλαβαίνεις; (Καθώς έλεγε την τελευταία λέξη τον ταρακούνησε από το μπράτσο.) Δες και τη μικρή Φλώρα. Ξέρεις τι είναι εκείνο που τη σώζει και δεν έχει μπει ακόμα σε καμιά από τις δύο κατηγορίες; Το γεγονός ότι είναι σχεδόν φρικιό: δεν βιάζεται, δεν παίρνει τίποτε σαν δεδομένο, μπορεί και απορεί, παραμένει, ακόμα, ολόκληρη γυναίκα στα είκοσι τόσα της χρόνια, “μικρή κοπέλα”. Δεν την αγοράζεις με τίποτε. Αυτό τη σώζει.

»Δες τώρα και τη δική σου τη Μαρία. Τι είναι; Μια κότα Μπάρμπι, όπως οι άλλες. Αλήθεια λέω και το ξέρεις, μη στραβώνεις τα μούτρα σου. Απλώς κοντά σου –και κοντά μας– σιγά σιγά αλλάζει, δεν αλλάζει τραγικά, κάνει όμως κάποια βήματα. Αν μείνει δίπλα σου καιρό, αν πάρει κάτι από σένα, ίσως γίνει άλλος άνθρωπος. Ίσως ο γάμος να μην είναι ο έσχατος στόχος της στη ζωή. Είναι δεκτική, κάτι θα καταφέρει. Όλες οι γυναίκες θα ήταν διαφορετικές αν έκοβαν κάθε σχέση με τη γαμημένη τους τη μάνα και την τηλεόραση», μουρμούρισε τώρα απότομα και οι φλέβες στον λαιμό του φούσκωσαν, το πρόσωπό του κοκκίνισε.

Σταμάτησε λίγο για να ηρεμήσει, αλλά με εμφανή διάθεση να πει κάτι ακόμα, οπότε ο Παναγής δεν τον διέκοψε. «Κοίταξε γύρω σου», συνέχισε. «Κοίτα, κοίτα τώρα αυτούς εκεί πέρα, πώς ορμάνε ν' αρπάξουν την καρέκλα μην τυχόν πάει και κάτσει κάποιος άλλος. Καθίκια. Κοίτα τους πώς απλώνονται σε διπλάσιες καρέκλες απ' όσες τους αναλογούν, πώς καταπατάνε τον κοινό χώρο. Δεν υπάρχει κοινός χώρος γι' αυτούς, κανείς δεν τους έμαθε για τον κοινό χώρο των πολιτών, ξέρουν μόνον ν' αρπάζουν, να κλέβουν, να κάνουν μικροκομπίνες. Κοίτα τις χρυσές τους αλυσιδίτσες, κοίτα τα παραφουσκωμένα τους παιδάκια, τις υστερικές γυναίκες τους, τις μανταμίτσες τις κόρες τους και, πες μου ειλικρινά, πώς ξεφεύγει κανείς από αυτή την κόλαση των γαμημένων ανθρωπάκων που βιάζονται να χτίσουν το διαμερισμάκι τους και να πούνε (ίδια φυλακισμένοι που μόλις γλίτωσαν τη θανατική ποινή) “Θεέ μου, πόσο καλά βολεύτηκα εδώ!”

»Όχι, κοίταξέ τους, σε παρακαλώ, προσεκτικά. Αυτοί εκεί πέρα... (κι επειδή προς στιγμήν ο Παναγής έδειχνε να μην καταλαβαίνει σε ποιους αναφέρεται ο φίλος του, αυτός συνέχισε δείχνοντας προκλητικά με το χέρι)... ναι, για κείνη τη μεγάλη παρέα λέω, έχουν έρθει για διακοπές. Εντάξει; Θέλεις να σου πω τι συζητάνε τώρα, αυτή τη στιγμή, με τόσο έξαψη; Αυτό που συζητάνε όλη την ώρα: τι θα φάνε, πού θα φάνε, πότε θα φάνε. Πόσω χρονών είναι αυτοί οι άνθρωποι; Τριάντα; Τριάντα πέντε; Άντε σαράντα το πολύ. Δες τους, έχουν ήδη πεθάνει, απλώς δεν το ξέρουν. Εξάλλου, πηγαίνουν διακοπές, το ξέρεις, επειδή– εντάξει, μη συζητάμε οι δυο μας αυτές τις σαχλαμάρες, δεν είναι αυτό το θέμα μας–» τον κοίταξε στα μάτια με στοργή και διέκοψε απότομα τη ρητορεία του.

Ο Παναγής δεν βιάστηκε να απαντήσει. Αυτός ήξερε πολύ καλύτερα ότι δεν ήταν αυτό το θέμα τους. Έδωσε ήρεμα την παραγγελία και για τους δύο, στο άσχετο, βαριεστημένο κορίτσι που ήρθε να την πάρει, και περίμενε λίγο. Απολάμβανε να του μιλάει ο Σανιδόπουλος, έστω και θυμωμένα, όπως τώρα. Σ' αυτό τον συνεσταλμένο άνθρωπο, σ' αυτό το αδύνατο σώμα φώλιαζε ψυχή μονομάχου. Ήταν μαχητής με τον τρόπο του. Δεν αγαπούσε να διδάσκει, να νουθετεί, όπως π.χ. ο κύριος Μπόγας, το δικό του στοιχείο ήταν η μάχη. Αν δεν άκουγε αντίρρηση, αν δεν ερεθιζόταν, μπορεί και να σιωπούσε, μα έτσι κι ένωθε χτύπημα, όταν το χτύπημα άγγιζε τις δοκιμασμένες του πεποιθήσεις, οι μύες του προσώπου του άρχιζαν να τρέμουν κι η φωνή του να πιάνεται – τότε ο Βενιαμίν χιμούσε σαν πάνθηρας επάνω στον αντίπαλο, τον έκανε κομμάτια, τον έκανε γελοίο κι αξιοθρήνητο και με απίστευτη δύναμη (όπως όταν διηγιόταν τις προάλλες εκείνο το ατύχημά του στην Ποσειδώνος) ανέπτυσε ταυτόχρονα τη σκέψη του. Σ' αυτή την κατάσταση βρισκόταν και τώρα.

Ο Παναγής δεν μπορούσε να διαφωνήσει σε ό,τι έλεγε. Τι να πει; Τα ίδια πάνω κάτω πίστευε κι ο ίδιος. Όσο για τον τόπο της Φλώρας, τελικά, ναι, ήταν μοναδικός, κι εκείνη το ίδιο. Από την άλλη, σκεφτόταν ότι η μισή και παραπάνω Ελλάδα, κατά βάθος, ήταν σαν τον τόπο της Φλώρας. Εντάξει, δεν υπήρχαν παντού τέτοιοι Συνεταιρισμοί ούτε τόσες αδρανείς τηλεοράσεις, αλλά και οι υπόλοιποι Έλληνες διέθεταν κάποιο ανθεκτικό πολιτικό αισθητήριο – απλώς κοιμόταν λόγω των συνθηκών. Αυτή τη στιγμή όμως άλλο πράγμα απασχολούσε τον Παναγή. Δεν μπορούσε να το εξηγήσει όπως θα ήθελε καθαρά, ωστόσο άκρες μέσες κατάφερε να το πει στον φίλο του:

«...Εδώ πέρα, όμως, Μπεν, συμβαίνει και κάτι ακόμα, διάψευσέ με αν κάνω λάθος. Θα σ' το πω όπως το σκέφτομαι: καλοί και άγιοι οι τύποι, όμως, ξέρω γω... σαν Σοβιετικοί πολίτες μου κάνουν, θέλω να πω: αφήνονται εύκολα να τους κανονίζει ο ένας κι ο άλλος, δηλαδή η Φλώρα, έχω την αίσθηση, διάψευσέ με, ξαναλέω, ότι φέρονται λιγάκι σαν... πρόβατα. Δείχνουν υπερβολική εμπιστοσύνη σ' αυτή την κυρία και στους δικούς της, στη φρουρά της, μοιάζει λες και οι κάτοικοι να τους έχουν εξουσιοδοτήσει να αποφασίζουν σ' ένα σωρό πράγματα για λογαριασμό τους. Θα πεις: “Πού το είδες αυτό;” Δεν ξέρω. Παντού. Παράδειγμα: πρόσεξες τις προάλλες στον Συνεταιρισμό πώς πετάχτηκε όλη η κουστωδία της αγριεμένη, όταν ρώτησε εκείνος εκεί ο νεαρός τον καημένο τον Μπόγα για τους Γουέλς και Μάλιο;»

Ένωσε ανακούφιση. Που είχε επιτέλους ξεστομίσει μερικά απλά πράγματα. Έστω και πλαγίως. Στην προσπάθειά του να είναι προσεκτικός ίσως είχε φανεί λίγο μεροληπτικός ως προς τους ντόπιους, αλλά, επιτέλους, δεν υπήρχε άλλος τρόπος να υποψιάσει τον φίλο του για την όλη κατάσταση.

«Εντάξει, τα παραλές τώρα», απάντησε αμέσως ο Σανιδόπουλος. «Θυμάμαι πολύ καλά τι έγινε στον Συνεταιρισμό. Γιατί, δηλαδή, εμείς δεν χαρήκαμε που έφαγαν το καθίκι τον Μάλιο; Δεν μου λες, σε παρακαλώ, κι εσύ, παλιά, δεν μου έλεγες όλη την ώρα (δεν θυμάμαι τώρα για ποιον ακριβώς) “Δεν θα τον φάει αυτό τον κερατά η 17 Νοέμβρη να ησυχάσουμε”; Και δεν μου το είπες μια και δυο φορές. Άπειρες φορές. Αυτό βρήκες να σε πειράξει τώρα; Σιγά τ' αβγά. Οι άνθρωποι ετούτοι ξέρεις τι έχουν τραβήξει; Ποτέ τους δεν είδαν άσπρη μέρα. Και δεν σου λέω για παλιά. Το νησί τους βλέπεις σε τι κατάσταση είναι ακόμα: εν έτει 2000, ρε γαμώτο, και δεν έχουν ένα νοσοκομείο της προκοπής. Και με την πυρκαγιά είδες τι έγινε. Παραλίγο να καεί όλος ο τόπος. Στάθηκαν απλώς τυχεροί. Στην εγκατάλειψη τους έχουν ακόμα τους ανθρώπους. Άντε να ζήσουν απ' τον τουρισμό. Σιγά τον τουρισμό, δυο μήνες με το ζόρι. Αυτό τους έλειπε, να μην υποστηρίζουν τη 17 Νοέμβρη. Με ποιον θες να είναι; Με τον αρχιεπίσκοπο Αθηνών και πάσης Ελλάδος;»

Πριν προλάβει ο Παναγής να τον αντικρούσει με τα κατάλληλα επιχειρήματα εμφανίστηκε ένα κονβόι, τα τρία θηριώδη αυτοκίνητα που είχε δει χθες στην πλατεία της Χώρας, και προς στιγμήν το γεγονός απέσπασε την προσοχή τους. Τα πομπώδη αυτοκίνητα ήρθαν και παρκάρισαν πάλι το ένα πίσω από το άλλο, στο πεζοδρόμιο ακριβώς μπροστά τους, κόβοντάς τους τη θέα προς τη θάλασσα. Κατέβηκαν γύρω στα δεκαπέντε άτομα, άντρες, γυναίκες, παιδιά, δύο Φιλιππινέζες, τρεις σωματώδεις τύποι σαν μπράβοι και δύο σκυλιά. Ο Σανιδόπουλος γέλασε τότε μ' ένα σαρδόνιο, παράξενο χαμόγελο. Θυμήθηκε το επεισόδιο με τον νεαρό που είχε παρόμοιο αυτοκίνητο-νεκροφόρα και το διηγήθηκε στον φίλο του πολύ εύθυμα, σαν να είχε ξεχάσει την προηγούμενη συζήτησή τους. Ο Παναγής συννέφιασε. Το επεισόδιο που διηγιόταν ο φίλος του ενίσχυε τους χειρότερους φόβους του για τα πράγματα που συνέβαιναν στο κομμάτι του νησιού που φαινόταν να «ελέγχει» εκείνη. Του το είπε. Πάλι με έμμεσο τρόπο, δίχως να φανερώσει τη σκέψη του σε όλη της την έκταση, αλλά του το είπε.

Ο Σανιδόπουλος αυτή τη φορά δεν προσπάθησε να τον καθησυχάσει.

«Δεν είμαι βέβαιος για τίποτε», απάντησε. «Αλλά αυτό, ίσα ίσα, εμένα μου αρέσει. Σίγουρα κάτι τρέχει εδώ πέρα. Δεν το έχω καταλάβει ακόμα. Όχι, δεν είναι “Σοβιετικοί”, αν κι εγώ, περίπου, όπως εσύ τους βλέπω, παράξενα σίγουρους για τον εαυτό τους, παράξενα εξασφαλισμένους, εμένα αυτή η λέξη μου “κολλάει” καλύτερα (ο Παναγής θυμήθηκε αυθόρμητα την ταμιά στην τράπεζα). Αλλά να σου πω κάτι, μ' αρέσει αυτό. Ανάμεσα στη βολεμένη Ελλαδίτσα των υποκοριστικών που συζητούσαμε την άλλη φορά (διαμερισματάκι, μουνάκι, μεζεδάκι, μπριζολάκι, φραπεδάκι) κι αυτόν εδώ τον τόπο, στον οποίο, έστω και με την “εξουσιοδότηση” που λες, ο κόσμος έχει την αίσθηση ότι κάτι αποφασίζει για τη ζωή του, εγώ προτιμώ τον δεύτερο. Ούτε συζήτηση να γίνεται.

»Κάνε λίγο υπομονή, θα δούμε. Όσο γι' αυτή τη γυναίκα συμβαίνει εκείνο που σου είπα πριν. Δεν είναι καμιά αγία, δεν είμαι ανόητος. Είναι όμως ζωντανή, σκέφτεται με το κορμί της, πώς αλλιώς να σ' το πω, αυτό μ' ενδιαφέρει εμένα, το έχω ανάγκη, δεν το βρίσκεις πια, είναι σαν παλιό κρασί, στυφό, αλλά γλυκαίνει τον οργανισμό, το έχω ανάγκη, άσε με, αγόρι μου, θα δεις, σου φαίνομαι χαζός; Όσα βλέπεις εσύ, τα ίδια ακριβώς βλέπω κι εγώ, απλώς δεν βιάζομαι. Κάνω λίγο υπομονή.

Είμαι σε διακοπές – έπειτα από πόσα; Κι εγώ δεν ξέρω πόσα χρόνια. Χάρη σ' εσένα. Πόσο θα κάτσουμε εδώ; Άλλες δέκα μέρες; Πόσο θα κρατήσει αυτή η ιστορία; Τόσο; Υπομονή. Δεν είμαι κανένα παιδί. Προφανώς κάτι ψάχνω κι εγώ, θα το βρω, πού θα πάει. Δώσε μου μια ευκαιρία, μια μικρή παράταση χρόνου, αυτό σου ζητάω όλο κι όλο, θα δεις».

Περισσότερο η αυτοπεποίθηση με την οποία μίλησε και λιγότερο η λογική των λεγομένων του καθησύχασαν προσωρινά τον Παναγή. Ο τελευταίος είχε ανάγκη να του πει κι άλλα, πολλά, αλλά δεν μπορούσε. Ήταν πρακτικός άνθρωπος. Δεν του έβγαιναν τα λόγια επειδή δεν του «είχαν βγει» ακόμα τα «έργα». Έπρεπε πρώτα να ενεργήσει όπως το είχε σκεφτεί, κι ύστερα τα έργα θα μιλούσαν μόνα τους.

«Άντε, ρε φίλε, στην αλήθεια και στην ομορφιά!» έκανε στο τέλος με θέρμη ο Σανιδόπουλος και τσούγκρισαν δυνατά τα ποτήρια με τη ρακή, αφήνοντας το βλέμμα τους να διαπεράσει με δικαιολογημένη αηδία τις γυαλιστερές λαμαρίνες που τους έκρυβαν τη θέα στη ζωοδότρα θάλασσα.